

Anarhistička biblioteka

Anti-Copyright

Kontinent Kontreskarp

Tekstovi, projekti, prepiska (1954–1963)

Ivan Chtcheglov i Guy Debord

Ivan Chtcheglov i Guy Debord
Kontinent Kontreskarp
Tekstovi, projekti, prepiska (1954–1963)
1954–1963.

Svi izvori su navedeni uz tekstove.
Preveli i priredili: Nenad iz Erevona i Aleksa Golijanin, 2016.
<http://anarhija-blok45.net1zen.com>

anarhisticka-biblioteka.net

1954–1963.

Pismo Ivanu Ščeglovu, od 25. XI 1963.⁶

IVANU,

Koji ne samo da ima svoju „stranicu“ u ovoj priči (*nastaviće se*) već koji se u njoj, na svakom koraku, nalazi na svome.

– hoćemo li to ikada više naći, kao tog leta, s istim sjajem⁷ –

– piće i đavo odneli su ostale⁸ –

– taj čudni putnik BIO JE DOVOLJNO UPUĆEN U OTROV.⁹

Tvoj prijatelj,

Gi

Guy Debord, *Correspondance*, volume II, *septembre 1960 – décembre 1964*, Librairie Arthème Fayard, Paris, 2001. Preveo AG, 2016.

štaja o prolascima.

⁶ Pismo sa posvetom Ivanu Ščeglovu, uz primerak Deborovih *Memoara* (Guy Debord i Asger Jorn, *Mémoires*, 1959). Kao i *Memoari*, posveta se u celini sastoji od citata.

⁷ „... les retrouverions-nous jamais comme cet été-là, avec cet éclat...“, Françoise Sagan, *Bonjour tristesse* (Dobar dan tugo), 1954. Pomalo ironičan izbor, naravno; pored toga, Mišel Bernštajn je do tada već bila objavila svoja dva romana, *Svi kraljevi konji* i *Noć* (Michèle Bernstein, *Tous les chevaux du roi*, 1960; *La Nuit*, 1961), od kojih je prvi bio pisan u stilu Fransoaz Sagan, a drugi oponašao manir francuskog „Novog romana“ (Nouveau roman).

⁸ „Drink and the devil had done for the rest“, Robert Louis Stevenson, *Treasure Island* (Ostrvo s blagom), 1883.

⁹ „... cet étrange voyageur était donc suffisamment familiarisé avec le poison.“ Charles Baudelaire, *Les Paradis artificiels* (Veštački rajevi, poglavlje *Un Mangeur d'opium*, IV deo, „Tortures de l'opium“, 1860.

Sadržaj

Uvodna napomena	5
Uvod u Kontinent Kontreskarp	7
Položaj Kontinenta Kontreskarp	9
Ulica Morilon 36	13
Projekat edukativnog lavirinta	15
Prva izložba psihogeografije	17
Tekst brošure:	17
(predavanja)	18
Epilog	19
Pisma iz daleka	20
Napomena	20
Ivan Ščeglov: Pisma iz daleka (1963)	20
Gi Debor: Dva pisma Ščeglovu	24
Pismo Ivanu Ščeglovu, od 9. VIII 1963.	24
Pismo Ivanu Ščeglovu, od 25. XI 1963.	26

Meko isključenje: 1 kafa + 1 rafael

i *Poslednja nada*: 1 minhensko (pivo), 1 siz (Suze).

S druge strane, naročito smo cenili:

Trgovinu uticajima : 1 feniks (Phoenix, pivo), 1 maskara (Mascara, alžirsko vino), 1 rafael

i *Savršenog delinkventa*: 3 ruma, 1 rafael, 1 perno (Pernod), 1 šartrez (chartreuse), 1 kirš, 1 belo.

I da, humor nas nije napuštao. Avantura... *Eto zašto smo danas tako pametni.*

„Dupli vagon“⁴ će sigurno svisnuti od tuge (ili će, u svakom slučaju, narednih trideset godina posvetiti „preživljavanju“ u toj vrsti agonije), kada shvati da si ostao napolju, a da si opet s nama. Drugim rečima, neuzdrman njegovim novim manevrima, u času kada je ovaj *najželjniji* da napadne. Željan, to je prava reč! Oko pola zvanog bolest, kao i oko pola zvanog sloboda (od kojih nijedan nije jednostavan), leži isti kvalitet, koji u svakom slučaju ostaje nedostižan. Ali, mi se čvrsto držimo ovog drugog.

Nastavi da pišeš, makar i mukotrpno: zajedno ćemo spojiti parčiće. Sa svoje strane, ovih dana ću se, koliko god to bude moguće, baviti ovakvim uredničkim poslovima.

Vidimo se uskoro, na desetogodišnjicu našeg prolaska,⁵

Gi

---

glov bio uhapšen, krajem leta 1959, da bi onda bio zatvoren u psihijatrijsku kliniku (do 1964).

⁴ U originalu „Double-Wagon“; nadimak Gaetana Langlea (Gaëtan Langlais), bivšeg člana Letrističke internacionale (LI), koji se, između ostalog, spominje u tekstu *Dva izveštaja o prolascima* (Guy-Ernest Debord, „Deux comptes rendus de dérive“, *Les Lèvres Nues* no. 9, Bruxelles, novembre 1956; videti buklet *Gole usne*). Isključen iz LI u isto vreme kada i Čeglov (*Potlač* br. 2, od 29. VI 1954).

⁵ Prolazak d 29. XII 1953 (Debor, Ščeglov, Langle), opisan u tekstu *Dva izve-*

Gi Debor: Dva pisma Ščeglovu

Pismo Ivanu Ščeglovu, od 9. VIII 1963.

Dragi Ivane,

Da, s tvojim predgovorom,² opet je pronađen *ton*. To je tvoj glas. Kao što je uvek i bio, u odnosu na život (ili program). To je ono što nas je držalo za život. „Tako lep, tako lak.“

Naravno, znaćemo, kao što ćemo i morati, kako da se opet nađemo! Treba ići daleko, da bi smo se sreli; ne samo do ovog Kontreskarpa, koji je bio poslednja etapa tvoje slobode³ – na kojem se ovaj ili onaj prolazak trenutno zaustavlja, i s kojeg bi mogao krenuti *opet* – već, nadam se, i do drugih mesta koja smo tada pronašli... Kao i onih koja tek treba otkriti, itd.

Evo jedne stare beleške – čiji je rukopis vrlo krivudav – u kojoj sam pronašao nekoliko koktela koje smo krstili i ispijali početkom 1954:

Rastrojstvo (Déséquilibré): 2 ruma, 1 rikar (Ricard).

Ovo postoji i u obliku *Duplog rastrojstva (Double-déséquilibré)*, kao dobra zamena.

Prvo pričešće: 1 rafael (Saint-Raphaël), 1 kirš (kirsch; kirschwasser) (za male devojčice).

Za isključene ili kriptoproblematične, kao što je Konor (André-Frank Conord) – jedan ili dva koktela, izmišljena upravo za tu priliku:

² U prepisci tokom 1963–1964, Ščeglov i Debor su razmatrali mogućnost pisanja komentara za tekst „Pravila novog urbanizma“, iz 1953, što je ubrzo dovelo do nastanka radnog materijala od nekih 600 stranica. Debor se ovde osvrće na predgovor koji mu je Ščeglov poslao. Ščeglov je tada pokušao da se vrati na još neke rane radove – na knjigu *Četvorodimenzionalni korpus (Corpus quadridimensionnel)* i autobiografski roman *Nedovršena lepota (Inachevée la beauté)* – ali, svi ti planovi ostali su neostvareni.

³ Kafe *Les Cinq Billards* (Pet bilijara), na trgu Kontreskrap, u kojem je Šče-

Uvodna napomena

„Urbani ambijent nameće pravila i ukuse vladajućeg poretka jednako nasilno kao i dnevne novine.“ – Guy Debord, *Sur le passage de quelques personnes à travers une assez courte unite de temp* (O prolasku nekolicke osoba kroz rilično kratku jedinicu vremena), film, 1959.

„Rečiti pojam 'bombardovanja informacijama' treba shvatiti u najširem smislu. Stanovništvo je danas izloženo neprekidnom bombardovanju smećem, koje nema nikakve veze s masovnim medijima. I nema ničeg promašenijeg, ničeg tipičnijeg za prepotopsku levicu, od ideje da se masovni mediji nadmeću sa ostalim sferama modernog društvenog života, u kojima se pravi problemi ljudi postavljaju na ozbiljan način. Univerzitet, crkve, konvencije tradicionalne politike ili arhitektura, takođe emituju zbrku nepovezanih trivijalnosti, koja na anarhičan, ali opet zapovedni način, teži da oblikuje sve stavove svakodnevnog življenja (kako se oblačiti, s kim se viđati, kako biti zadovoljan).“ – Guy Debord, „Communication prioritaire“ (Prioritetna komunikacija), *Internationale Situationniste*, br. 7, april 1962.

U ovom izboru sakupljeno je nekoliko manje poznatih tekstova, koji dopunjuju glavne letrističke-situacionističke radove posvećene „prolascima“ (dérive), „psihogeografiji“ i kritici urbanizma. Taj opus ne čine samo tekstovi već i filmovi Gija Debora, naročito *O*

prolasku nekoliko osoba... (1959), *Kritika odvajanja* (1961) i *In girum...* (1978), inače posvećen Ivanu Ščeglovu (videti segmente ilustrirane slikama iz stripova i filmova o Princu Valijantu). Svi tekstovi, osim „Pisma iz daleka“, sada se pojavljuju prvi put na našem jeziku, a dva teksta o „Kontinentu Kontreskarp“ i prvi put na nekom jeziku koji nije francuski (ili italijanski, ako se ne varam). Iako fragmentaran i prilično proizvoljan, ovaj izbor baca novo svetlo na *iskustvo* Letrističke (situacionističke) internationale, koje se, dakle, nije svodilo samo na teoretske spekulacije, još manje na konvencionalnu političku (aktivističku) „praksu“. Trebalo je razbiti mnogo dublje mehanizme uslovljavanja, tu nezvaničnu, a opet sveprisutnu opštu organizaciju vremena i prostora, koja neumoljivo upravlja našim svakodnevnim ponašanjem. Odatle, dobrim delom, „prolasci“ i „psihogeografija“.

Kao glavne izvore, za ove teme, kada je reč o prevedenim tekstovima, do daljeg treba smatrati tekstove (buklete) *Pravila novog urbanizma* (I. Ščeglov), *Veliki Potlač* i *Gole usne* (tekstovi iz tog izbora uneti su u Anarhističku biblioteku pojedinačno: *Uvod u kritiku urbane geografije*; *Uputstvo za primenu diverzije*; *Teorija prolaska*; *Dva izveštaja o prolascima*). Ilustrovana verzija ovog izbora (buklet) može se naći na stranici anarhije/ blok 45.

AG, 2016.

Primenjujem situacionističku propagandu na par njih iz osoblja. Zašto da ne?

Kako da izađem na kraj sa ovim? Kako mogu verovati dovoljno bilo kome da bih izašao odavde? To je zaista nemoguće.

Završiti sa ovim! Plaše me! Srećan sam kada fantaziram: pronašli su način kako da me uspaniče, tako da su mogli da me odvezu. Godine 1959, pozvali su dve marice pune pandura (koliko se sećam). Sve u svemu, 24 pandura na tvog drugara... Ali, zar misliš da bih mogao biti tako opasan? Niko ne bi poslao 24 pandura. Pored toga, to se nikada nije desilo!

O čemu još da ti pišem, dragi moj Gi? Samo se nešto žalim: 400 želja, gađenje, delirijum, psovke, „fatalna i ljubomorna ljubav“, opasnosti, detinjasti porivi, Langleovo predskazanje nesreće, Volmanovo (Gil J Wolman) „slušaj svoju majku“.

Svetkovine su danas postale žalostan prizor. Siguran sam da nećeš propustiti svoju priliku. Ali, slavlja ovde nisu tako zastrašujuća kao drugde. To je najbolja stvar koju imamo ovde.

Što se tiče isključenja Atile Kotanjija (Attila Kotanyi), šta da ti kažem? *Ta isključenja moraju prestati*. Znam da to nije lako: ishodi se moraju predvideti, sumnjivi tipovi se moraju odbaciti unapred. To bi bilo idealno, zar ne? Ta isključenja su postala deo situacionističke mitologije.

Ivan Ščeglov, SI br. 9, avgust 1964.

Ivan Chtcheglov, „*Lettres de loin*“, *Internationale situationniste*, Numéro 9, Paris, Août 1964.
Preveo AG, 2008. Preuzeto iz časopisa Gradac (Čačak) br. 164–165–166, *Situacionistička internacionala: izbor tekstova*, 2008, str. 160–162 (prevod je korigovan 2016).

Ali i od dobrog humora – od zdravlja – od toga kad se radi punim srcem – od ljubavi – i od opreza.

Ali, sva ta pratnja! Standardi! Drugi! Podele! Sve to je tako komplikovano.

A tu je i taj sumanutu zahtev ovog sveta: budi posednut genijem, nema problema, ali živi kao i mi. To je ludilo. Još uvek očekuju od mene da se prilagodim novoj etiketi na njihovim fasciklama.

Pošto se bavimo raskošnim potlačom, evo jednog naslova: „Ljudi se susreću...“, od Šada (Jens Auguste Schade, *Des êtres se rencontrent et une douce musique s'élève dans leurs cœurs*, 1947), sigurno najbolji roman XX veka, samo što ga je, na žalost, teško naći. Možda vredi pogledati u oglasima... Završava se pesmom „koju smo pevali kao deca“:

*Bogataši idu na pijacu u kočijama,
Sirotinja peške.
A mi? Mi se samo zabavljamo.*

Teško je biti u ovoj rupi, a znati koji je ulog. I ja sam postao simbol, čak se i ovi ovde slažu oko toga. Da li ću ostati, da li ću izaći, da li će mi se govor vratiti ili ću ponovo izgubiti pamćenje?

Ali, dosta mi je straha. Hteo bih da izmenim temu svog teksta u *značenje sreće*; Kiriko je svakako preteča u arhitektonskom smislu, ali sa stanovišta arhitekture *strepnje*. Otkrićemo vedrije stvari. Ili ćemo razotkriti i osuditi Kirikovu strepnju. U svakom slučaju, moj tekst nije bio dovoljno jasan.

Preostalo mi je samo da izađem na kraj sa ovom bolešću, pošto uviđam da je *ovde u klinici nemoguće voditi računa o sebi...* Ali, to je neizvesno; prošlo je deset godina. Nikada se ne ponašamo kao životinje, nismo uopšte životinje. Bez obzira šta misli šef, opet tvrdim, potpuno isto kao i K(amouh),¹ da je ovde nemoguće brinuti se o sebi. Njih ne zanima koga bi od nas povratak kući mogao da uništi. To sigurno ne rade namerno. Ali, ko će biti taj?

¹ Kamouh, psihijatar iz klinike, kod koga je Ščeglov išao na psihoanalizu.

Uvod u Kontinent Kontreskarp

Imalo bi mnogo toga da se kaže o ovom letu.

U ranu zoru, ti *otvoreni* spomenici, te široke ulice, te *izobličene* dimenzije, tu su za tebe, koji ih nisi poznao. I soba koja toliko govori i ne krije ništa.

Drevna uspavana šuma razmiče se pred povratkom princa, ali lepotica ne može da prođe kroz nju. Kada bismo danas znali *prilaze* Zamku, ipak bi sredstva da se iz njega izbavi žena i dalje bila opasna po nju. Kada se čuju pozivi, kada se prepoznaju signali i kada je potraga rešena – soba se konačno *probija u dan* kroz jutro sveta – izlaz žene u svet postaje na svaki način pogibeljniji. Veliko probuđeno predgrađe se brutalno skuplja i zatvara oko nje.

Čovekovo istraživanje ka centru je lako, dok ono koje ide od osovine ka periferiji nije.

Izvan već poznate simbolike, u Uspavanoj šumi, želim da prepoznam očiglednu figuraciju GEOGRAFIJE.

Volim filmove zbog njihove geografije. *Deca raja* (Les Enfants du paradis, 1945), i njihov Bulevar zločina. *Crvene cipelice* (Les Chaussons Rouges; The Red Shoes, 1948), „na stepenicama Opere“. To je bio moj život. Kasnije, ponovo sam sreo te dekore i njihove likove, i svoje avanture. Sve se desilo baš kao u snu. Vreme nije ono što čovek misli da jeste.

S rešenim ekonomskim problemima, sudbina je u geografiji.

S Laurom sam prvi put postao svestan obrnutog determinizma. Odlučili smo da za jednu noć napustimo hotel na obali mora da bismo otišli „u visine nekog *drugog* grada“ (nedavno sam otkrio to

¹ Marcel Carné (1906–1996), *Juliette ou la Clé des songes*, 1951.

mesto, s Gijem. To je selo zaborava, u Karneovoj *Žilijeti ili Ključu snova*.¹ Pričaćemo ponovo o tome). Odluka je doneta s retkom prozivljivošću; izgledala nam je prilično nabijena izborom, opterećena smislom, s one strane kilometara na mapi.

Službenik je rekao da više nema autobusa. Usledila je žestoka prepirka, koja se utopila u mraku bioskopa, u kojem se, ako se dobro sećam, prikazivao *Bulevar sumraka*. Vratio sam se na stanicu; bilo je autobusa. Službenik se prevario. Bilo je to nepopravljivo zauvek.

Naše avanture su ličile na namagnetisane kuglice flipera, s neogovornim i stoga izračunljivim putanjama.

Zato sam, u srcu leta pedeset i treće, lutajući uličicama iza Panteona i ispijajući čaše u *seoskim* bistroima, sa zanimanjem slušao Gija kako priča o jednom starom projektu s električnim fliperom, čiji je naslov otprilike glasio: *Pokušaj metagrafičkog opisa termičkih senzacija i želja ljudi koji prolaze ispred roštilja u Kliniju otprilike jedan sat posle zalaska sunca* – i što mi je tada izgledalo kao umetnost koja ima budućnost. Imali smo dodirnih tačaka, obojica sasvim odlučni da rasturimo mehanizam, kako bismo videli šta krije u svojoj utrobi.

Morali smo da otkrijemo nove zakone kroz eksperimentisanje. Nametalo se istraživanje jednog kontinenta. Imali smo tačno jedan pri ruci i to skoro netaknut. Bio je to kontinent koji mi je izgledao prilično ovalan, a čiji oblik danas podseća na kartu Čilea: Kontreskarp i njegovi okružni depandansi (dépendances départementales).

Žil Iven, 24. januar 1954.

Gilles Ivain (Ivan Chtcheglov), „Introduction au Continent Contrescarpe“, 1954, manuscrit (rukopis)

TN 12, Archives de l'Internationale lettriste.

Preveo Nenad iz Erevona, 2016.

hoanalitičar. On sluša, sve dok u nekom trenutku ne odbije ili ne izmeni – moglo bi se reći, ne *skrene* (détourne) – neku reč, izraz ili definiciju. Prolazak je svakako tehnika, skoro terapijska. Ali, kao što je pūka analiza *kontraindikativna*, tako su i *neprekidni prolasci* opasni za pojedinca koji je otišao predaleko – ne bez osnova, već bez odbrane – jer mogu dovesti do eksplozije, pometnje, cepanja ličnosti i dezintegracije. Ono što nazivamo „običnim životom“ tako se u stvarnosti može pretvoriti u „okamenjeni život“. U tom smislu se sada vraćam na *Pravila novog urbanizma*, baš zbog *neprekidnog prolaska*. On može biti neprekidan, kao partija pokera u Las Vegasu, ali samo na određeno vreme: za neke ljude samo na vikend, za neke na nedelju dana, što bi bio dobar prosek. Mesec dana je već naprezanje. Tamo negde 1953–1954, bavili smo se prolascima po tri ili četiri meseca, bez prekida. To je krajnja granica. Pravo je čudo da nas to nije ubilo. Imali smo neku konstituciju, ali lošu: od gvožđa.

Jedan faktor – koji suviše dobro potvrđuje naše osnovne teorije – bio je od ogromnog značaja: tokom nekoliko godina, klinika se nalazila u zamku sa gargojlama (groteskne figure na gotskim zdanjima; prim.prev.), gvozdenim kapijama, debelim, ojačanim vratima, drvenim podovima (ne onim popločanim, „najhigijenskim“), visokim kulama, starim nameštajem, kaminima, grbovima, itd. Ali, onda su nas premestili u modernu kliniku. Naravno, to je lakše za održavanje, ali po koju cenu! Praktično je *nemoguće* boriti se protiv arhitekture. I sada, naravno, sve češće kažu „klinika“ umesto „zamak“ ili „pacijenti“ umesto „gosti“. I tako redom... *Reči deluju*.

Jednom sam, onako na prečac, prihvatio ulogu kasapina iz Odi bertijevog komada *Imperator* (Jacques Audiberti, *L'Ampélour*, 1937). Mala uloga, ali tako naporna! Ništa nije tako zamorno kao izlazak na pozornicu kada ti nije dobro.

U svojim boljim trenucima, kada se prisetim *nedovoljnosti* – a opet i savršenstva – *Pravila*, osećam se kao da sam ponovo u sedlu. Kao i sa svakim novim brojem SI. Toliko toga se može napraviti od tako malih stvari:

Od vremena – od slučaja – od novca – od misli.

Pisma iz daleka

Napomena

Ivan Ščeglov je učestvovao u poduhvatima koji su označili početak situacionističkog pokreta i njegova uloga je ostala nezamenljiva, kako u teoretskom pogledu, tako i u praktičnoj aktivnosti (eksperimenti s prolascima). Godine 1959, sa svega 19 godina, pod pseudonimom Žil Iven (Gilles Ivain), napisao je tekst *Pravila novog urbanizma*, koji je kasnije objavljen u prvom broju SI. Pošto je poslednjih pet godina proveo u psihijatrijskoj klinici, gde se i danas nalazi, ponovo je uspostavio kontakt s nama, mnogo godina posle osnivanja SI. Trenutno radi na novom izdanju svog teksta iz 1953. o arhitekturi i urbanizmu. Pisma iz kojih su izabrani sledeći odlomci upućena su Mišel Bernštajm i Giju Deboru tokom protekle godine. Tretman kojem je podvrgnut Ivan Ščeglov spada u one sve razvijenije metode kojima moderno društvo uspostavlja kontrolu nad našim životima, u metode kojima su nekada odgovarali zatvaranje ateista u Bastilju ili proterivanje političkih protivnika.

Redakcija SI, avgust 1964.

Ivan Ščeglov: Pisma iz daleka (1963)

Nalazim se u dobrom položaju za istraživanje grupe i uloge pojedinca u okviru grupe.

Prolazak (sa svojim tokom postupaka, sa svojim gestovima i susretima) bio je za *celinu* isto ono što psihoanaliza (u njenom najboljem izdanju) predstavlja za jezik. Prepusti se toku reči, kaže psi-

Položaj Kontinenta Kontreskarp

Monografija Grupe za psihogeografsko istraživanje Le-trističke internacionale

Posle nekoliko preliminarnih poseta, tokom leta 1953, na određenim tačkama 5. arondismana, prema kojima su osećali snažnu privlačnost, letristi su, početkom leta, počeli da se redovno sastaju u ulici Montanj-Ženevjev (nekada zvanj ulica Montanj, po odluci Konventa).¹ Opšta tendencija, još nesvesna, bila je kretati se ka jugu, u početku do trga Kontreskarp (Place de la Contrescarpe), a zatim i dalje.

U trenutku kada su neki počeli da postaju svesni da jedno iskustvo u dubini teritorije pravog grada može doprineti teoriji, dosta smeljoj, o konstrukciji situacija, Žil Iven je otkrio ambijentalnu celinu koju je nazvao „Kontinent Kontreskarp“, zbog njene širine i intenziteta, koji su delovali nadmoćno u odnosu na druga raštrkana ostrva.

Uprkos velikom broju prolazaka (*dérives*), koji su presećali Kontinent u svim pravcima, prvobitna aproksimacija njegovih granica i precizan položaj kružnih tačaka privlačnosti pokazuju se veoma teškim za određivanje. U svojim memoarima, *Uvod u kontinent Kontreskarp*, od 24. januara 1954, Žil Iven je pisao:

„Nametalo se istraživanje jednog kontinenta. Imali smo tačno jedan pri ruci i to skoro netaknut. Bio je to kontinent koji mi je

¹ Debor verovatno aludira na period 1793–1815, kada je ulica nosila taj naziv, iz kojeg je bio izbačen onaj „religiozni“ deo, Sen-Ženevjev. To odgovara i odluci objavljenoj u tekstu „Čekajući da se crkve zatvore“ („En attendant la fermeture des églises“, *Potlatch*, trobroj 9-10-11, 17–31. VIII 1954), da se iz naziva ulica

izgledao prilično ovalan, a čiji oblik danas podseća na kartu Čilea: Kontreskarp i njegovi okružni depandansi.“ (Rukopis TN 12, Arhiva Letrističke internacionale)

Ali, depandansi podrazumevaju Kontinent: Bit-o-Kaj i uglavnom neuhvatljiva ulica Žerar; ulica Sovož; ili, još bliža, Montanj-Ženevjev, pojavljuju se konačno kao odvojene jedinice, tako da od ovalne forme, koju je Kontinent imao na početku, ne ostaje mnogo.

Sve u svemu, Kontinent Kontreskarp se prostire iznad 5. arondismana, i strukturom svojih ulica je izolovan od različitih tačaka Pariza, s kojim se geografski nalazi u bliskom susedstvu. Ta oblast je na severu ograničena ulicom Ekol; na severozapadu ulicom Žisje; na istoku ulicama Line i Žofrua-Iler; na jugoistoku ulicom Sensije; na jugozapadu ulicom Klod Bernar; na zapadu ulicom Ulm, trgom Panteon i ulicom Valet. Jedan jedini veliki put na pravcu sever-jug – ulica Monž – seče je na istočnoj strani. Odsustvo bilo kakve direktne veze na pravcu zapad-istok, predstavlja glavnu ekološku odrednicu ovog gradskog kompleksa. (Takva trasa je bila planirana pre mnogo godina. Ona odgovara osovini ulica Erazmo i Senej. Od otkrivanja Kontinenta, ta osovina, koja polazi od ulice Ulm, proširila se presecanjem ulice Kalvin, u njenom produžetku, sve do ulice Muftar. Potrebno je srušiti blok kuća na svakom od njenih krajeva, da bi se, preko ulica Abe-de-l'Epe na zapadu i ulice Mirbel na istoku, došlo do bulevara Mišel i ulice Sensije.)

Ali, da bi se precizno odredile granice Kontinenta, od njega treba oduzeti granične zone, na koje on utiče manje ili više snažno, ali koje su ipak odvojene: Montanj-Ženevjev na severu; ceo deo koji se širi na istok ulice Monž; kao i usku zonu koja se graniči sa ulicom Monž na zapadu. Kontinent, u pravom smislu, unutar gore određenih granica, verovatno se završava ulicama Patrijarha, Pestaloci, Grasjez, Laseped (pri čemu su ove ulice isključene); trgom Kontreskarp, koji je njegova krajnja tačka na severu; ulicama Ble-nvil, Laromigjer, Lomon i Arbalet (pri čemu su ove ulice uključe-

i drugih mesta, u letrističkoj komunikaciji, izbaciti reč „sveto“. (AG)

*Jednozvučno predavanje Iva Klajna („Conférence monosonore“)*³

Od 2. do 26. februara.

Otvoreno svakog dana od 18-21h.

Epilog

Debor, Bernštajn i Dau se na kraju nisu pojavili. Dva Deborova rada, 2. i 4., pojaviće se uskoro kao plakati u izdanju Imažinističkog Bauhausa (Rasprava o ljubavnim strastima), odnosno, u Jornojoj knjizi *Pour la forme* (The Naked City). (Videti buklet *Gole usne*.)

Ramni pretpostavlja da se Debor nije pojavio zbog Klajnovog učešća („nije mogao da ga vidi očima“),⁴ iako će nešto kasnije prisustvovati njegovoj izložbi u Parizu, pri čemu je na kratko razmatrao i mogućnost saradnje s njim, u okviru SI. Ipak, moguće je da je Debor, koji je u to vreme još razvijao taktička savezništva s nekim umetnicima – uvek napeta, osim u slučaju Asgera Jorna, verovatno jedine osobe iz situacionističkog kruga koja je bila izvan svake kritike – na kraju izbegao da se i sam pojavi u ulozi „umetnika“, u galerijskom kontekstu. (AG)

„Première exposition de psychogéographie“, Brisel, Taptoë Gallery, 2–26. II 1957. Preveo AG, 2016.

³ „Predavanje“ se sastojalo od snimka jednoličnog zvuka, u trajanju od nekoliko sati.

⁴ Ralph Rumney, Gérard Berreby, *Le consul: entretiens avec Gérard Berréby en collaboration avec Giulio Minghini & Chantal Osterreicher*, Editions Allia, Paris, 1999, str. 47–53; eng., *The Consul*, Verso, London, 2002, str. 40–46.

1. „Pariz pod snegom“ (Utvrdjivanje glavnih psihogeografskih tokova u centru Pariza.)
2. „The Naked City“ (Goli grad) (Ilustracija hipoteze o čvorištima u psihogeografiji.)
3. „Osa istraživanja i neuspela potraga za Velikim situacionističkim prolazom.“
4. „Rasprava o ljubavnim strastima“ (Nagibi psihogeografskog prolaska i lokalizacija ambijentalnih celina.)
5. „The Most Dangerous Game“ (Najopasnija igra)¹ (Psihogeografske staze, prave ili lažne.)²

ASGER (najavljen kao „Asgern“) JORN. Slike i keramika, senzacionalno.

IV KLAJN (Yves Klein). Monohromatske slike.

RALF RAMNI (Ralph Rumney). Slike.

kao i anonimne kolektivne slike, crtež jednog psihogeografskog ludaka, fotografije Mišel Bernštajn (Michèle Bernstein) i Moamedda Daa (Mohamed Dahou).

Subota, 2. februara, od 18h.

(predavanja)

Ponedjeljak, 4. februar, u 21h:

Predavanje Ralfa Ramnija

Sirova umetnost življenja („L'Art brut de vivre“)

Predavanje Asgera Jorna

Industrija i lepe umetnosti: dva ekstrema situacionističkog jedinstva („Industrie et beaux-arts, deux extrêmes de l'unité situationniste“)

Sreda, 6. februar, u 21h:

ne). Prema tome, izgleda da je njegova površina redukovana. Ona je očigledno podeljena na istočni deo (ulica Muftar), veoma živ, i zapadni deo (Lomon), koji je pust. Treba, međutim, dodati i jedno proširenje u obliku puste zone, izvan tih granica: ulicu Pjera Kirija, koja se na zapadu od ulice Ulm proteže do ulice Žak. Na isti način se za proširenja – manje istaknuta – mogu smatrati i neke puste zone Kontinenta: ulice Erazmo i Senej (naročito ova poslednja), kao i ulica Lagard na jugu. Na isti način se zoni ulice Muftar mogu priključiti neposredno okruženje ulice Medar i, na jugoistoku, ulice orijentisane ka trgu Scipion (ulica la Kle, ulica Fer a Mulen, itd.)

Glavne prepreke kojima se Kontinent opire prolasku ili čak namernom prodoru, prostiru se na zapadu, tačno na koti na kojoj se dodiruje sa zonom veoma aktivnog kretanja, a koja polazi od linije Panteon – Luksemburg – bulevar Mišel – bulevar Port Roajal. Na jugu, njegov jedini prilaz iz pravca avenije Goblan – početak ulice Muftar – krije se iza crkve Medar, pred kojom se glavne struje ulivaju u ulice Klod Bernar i Monž. Sa istočne strane, Kontinent pokriva ulica Monž, koja vodi do trgova Žisje i Mober. Samo sa severne strane može se naći relativno lak prilaz, ali ograničen na nastavak ulica Montanj-Ženevjev, Dekart i Muftar, po krivoj liniji. I najmanje odstupanje od te linije, pošto se prođe trg Kontreskarp, odbacuje vas daleko od Kontinenta.

Do prodora najčešće dolazi duž ose sever-jug, budući da se glavni izlazi sa Kontinenta nalaze na jugu: snažna privlačnost ulice Fer a Mulen-Polivo prema istoku i ulici Sovaž; relativna privlačnost Bit-o-Kaja i juga 13. arondismana, iznad avenije Goblan, i relativni sklad sa ulicom Krulbarb (to jest, duž reke Bjevr, koja je u skoro celom toku podzemna). Manje očigledan izlaz, sa severne strane, vodi do trga Mober i na Senu; težim putem, preko Panteona, do bulevara i trga Mišel.

Na kraju treba naznačiti teškoće izlaza sa zapada i ulozi klopke ulice Pjer Kiri, koja, i danju i noću, teži da usmeri prema jugu (to jest, prema ulici Klod Bernar) prolaznika koji u nju dolazi pošto je sledio ulicu Lomon, u pravcu ulice Suflo ili stanice Luksemburg.

Privlačnost Kontinenta izgleda leži u posebnoj sklonosti ka igri i zaboravu. Sama konstrukcija u izabranim tačkama tri ili četiri adekvatna arhitektonska kompleksa, kombinovana sa zatvaranjem dve ili tri ulice drugim zgradama, bila bi nesumnjivo dovoljna da ovu četvrt učini nepobitnim primerom mogućnosti novog urbanizma. Nažalost, izgleda da će, pre nego što dođemo do toga, stalni proces destrukcije, koji se ogleda u tlocrtu ulica (početak ulice Kalvin), kao i naseljavanju (dodavanje Dekartove ulice zoni kabarea, u stilu Leve obale), vrlo duboko nagristi njegov psihogeografski vrh.

Gi-Ernest Debor, 1956.

Guy-Ernest Debord, „Position du Continent Contrescarpe“, *Les Lèvres nues* (Gole usne) br. 9, novembar 1956. Monographie établie par le Groupe de Recherche psychogéographique de l'Internationale lettriste.
Preveo Nenad iz Erevona, 2016.

Prva izložba psihogeografije

Brisel, 1957.

Tekst brošure:

Galerija *Taptoe* (Tetovaža) ima zadovoljstvo da vas pozove na

otvaranje

PRVE IZLOZBE PSIHOGEOGRAFIJE

Međunarodnog pokreta za Imažinistički Bauhaus, Letrističke internacionale i Psihogeografskog komiteta iz Londona.

G.-E. DEBOR. Psihogeografske mape Pariza.

¹ U originalu na engleskom.

² 1. *Paris sous la neige: Releve des principaux courants psychogeographiques du center de Paris*; reprodukovano u Roberto Ohrt, *Phantom Avantgarde: Eine Geschichte der Situationistischen Internationale und der Modernen Kunst*, Galerie Van de Loo & Nautilus (Hamburg, 1990); 2. *The Naked City: Illustration des plaques tournantes en psychogeographie*, maj 1957; Asger Jorn, *Pour la forme: ébauche d'une méthodologie des arts*, L'Internationale Situationniste, Paris, 1958 (Jornovi tekstovi iz perioda 1954–1957, sa predgovorom Gija Debora; prva knjiga u izdanju SI); reprodukovano u *Documents relatifs la fondation de l'Internationale situationniste 1948–1957*, Editions Allia (Paris, 1985); 3. *Axe d'exploration et échec dans la recherche d'un Grand Passage situationniste*; reprodukovano u Roberto Ohrt, itd.; 4. *Guide psychogeographique de Paris: Discours sur les passions de l'amour*, édité par le Bauhaus Imaginiste, Denmark 1957; reprodukovano u boji, u Roberto Ohrt, itd.; 5. *The Most Dangerous Game: Pistes psychogeographiques vraies ou fausses*; reprodukovano u Roberto Ohrt, itd.

ćenom delu grada. Neko, opet, može da traži novac od svakog ko naiđe, pod bilo kojim izgovorom.

Treba obezbediti vino i alkohol, tako da budu dostupni svim posetiocima, kao i pažljivo odbrane knjige ili odlomke iz knjiga.

U lavirintu bi se mogla napraviti i jedna stambena prostorija, opremljena na iznenađujući način (još neviđeni nameštaj i prototipovi uređaja).

U toj prostoriji, kroz koju bi svi posetioci morali da prođu, Abdelhafid Katib i Gi Debor, nezainteresovani za sve oko sebe, igraće po ceo dan jednu društvenu igru, izmišljenu posebno za tu priliku: spektakularni *Kriegspiel* (Igra rata), novu strukturu, koja kombinuje dobre strane šaha i pokera.¹

G.-E. Debor, 1956.

Guy-Ernest Debord, „Projet pour un labyrinthe éducatif“, interni dokument, od 8. XII 1956, pripremljen za Prvu izložbu psihogeografije, održanu u Briselu, od 2–26. II 1957 (*Première exposition de psychogéographie*), za koju je Debor najavio nekoliko radova (ne i ovaj), ali od koje je na kraju odustao.

Preveo AG, 2016.

¹ Prvo pominjanje te igre, koja će se u razvijenom obliku pojaviti tek trideset godina kasnije: Guy Debord et Alice Becker-Ho, *Le Jeu de la Guerre: Relevé des positions successives de toutes les forces au cours d'une partie*, Paris, éditions Gérard Lebovici, 1987; Éditions Gallimard, 2006 ; eng., *A Game of War*, Atlas Press, London, 2007.

Ulica Morilon 36¹

„To je čas u kojem ćemo početi da, tu i tamo, prepoznamo reči urezane duž puteva, koje niko neće moći da izbriše: *I tako poče avantura onih koji će uloviti misterioznog lava...*“

Čudna sudbina nadenih stvari zanima nas jedino zbog sâmog čina potrage.

Želimo da verujemo da ljudi koji su tragali za Gralom nisu bili u zabludi. Njihov PROLAZAK podseća na naš i zato moramo obratiti pažnju na njihove proizvoljne promenade, na njihove strasti bez krajnjeg cilja. Religiozna šminka nestaje. Ti konjanici mitskog vesterna imali su sve: veliku sposobnost da se izgube u igri; čudesno putovanje; ljubav prema brzini; relativnu geografiju.

Oblik stola menja se brže od razloga da se pije. Naši stolovi možda nisu okrugli; ali, jednog dana, izgradićemo „zamkove avanture“.

Priča o Potrazi za Gralom na više načina nagoveštava jedan vrlo moderan oblik ponašanja.

*

(pitanje na kraju broja)
DA LI POTLAČ IMA NAJINTELEKTNIJU PUBLIKU NA SVE-TU?

*

¹ Adresa policijske stanice (rue des Morillons 36), sa Biroom za izgubljene

„36 Rue des Morillons“ (verovatno G. Debord),
Potlatch br. 8, 10. avgust 1954. Preveo AG, 2016.

Projekat edukativnog lavirinta

Lavirint se, minimalno, mora sastojati od nekoliko nizova hodnika, identičnog oblika, opremljenih tako da onemoguće svaku orijentaciju.

Organizacija edukativnog lavirinta teži nasilnom izmeštanju posetilaca:

a) ukrašavanjem mesta. Predmeti i slike. Parole ispisane na zidovima. Kontrastno osvetljenje. Na zidovima lavirinta, nepotrebni brojevi, koji imitiraju one s gradskih ulica. Lažni prozori, otvoreni ka uvećanim fotografijama raznih gradskih pejzaža ili s nekim drugim temama.

Nekoliko naziva ulica, zbunjujućih, u svakom od hodnika: ulica Asgera Jorna, Podmukla ulica, ulica Prolaska, trg Imažinističkog Bauhausa, Psihogeografski most, avenija Terora, trg Galicia-Engelsa (Giuseppe Pinot-Gallizio), staza Građanskog rata, Magnetski trg, itd. (Nagomilane table s nazivima ulica, po nekoliko u svakom hodniku, jedne pored drugih ili jedne naspram drugih.)

Mnoštvo nepotrebnih putokaza. Na svakih par koraka, mape lavirinta, naizgled kakvog jeste, ali svaki put drugačije, koje u stvari predstavljaju psihogeografske tokove nekoliko gradova. Odgovarajući zvučni ambijent.

b) pomoću ponašanja na koje podstiče. Desetak psihogeografskih drugova, muškaraca i žena, prolaze hodnicima, kao izgubljeni, sistematično se obraćajući svim prolaznicima. Neki mogu da – bez objašnjenja – svim ili samo nekim prolaznicima dele prethodno osmišljene tekstove uznemiravajućeg sadržaja, na primer, kojima se zakazuje sastanak, nekoliko dana kasnije, u nekom slabo pose-